

Vladimir Krivošejev

Narodni muzej Valjevo

krisha@open.telekom.rs

Nasleđivanje baštine ili baštinjenje nasleđa?

Apstrakt: Republika Srbija je jedna od retkih, ako ne i jedina država na svetu koja je pri ratifikaciji dve važne povezane međunarodne konvencije UNESCO-a, u prevodu reči *heritage*, upotrebila dva različita termina: „baština“, kada je reč o *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* iz 1972 (*Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine*), odnosno „nasleđe“ u slučaju *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage* iz 2003. godine (*Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa*). Razlozi za naknadno odbacivanje pojma „baština“ bi mogli da budu vezani za stavove da je reč o političko birokratskom uvođenju stare, skoro zaboravljene reči, koja uz to ima i odlike rodne nekorektnosti, što ukazuje na koliziju sa međunarodnim pravom. Analiza bi trebalo da ukaže na neodrživost ovih stavova, kao i na veću prikladnost pojma „baština“.

Ključne reči: heritage, patrimonium, patrimoine, patrimonio, baština, nasleđe, dediščina, UNESCO, heritologija, heritage science

Na Generalnoj skupštini UNESCO-a, održanoj u jesen 1972. godine u Parizu usvojena je: *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* (UNESCO 1972 en). Time je na međunarodnom nivou zaživela ideja o globalnom prepoznavanju, evidenciji, zaštiti i prezentaciji antropogenih i prirodnih vrednosti, nezamenjivih izvora nadahnuća sa izrazitim univerzalnim značajem, preuzetih od prošlih generacija, koji se odžavaju u sadašnjosti, uz obavezu da budu preneti na buduće generacije.¹ Među prvim državama koje su zvanično prihvatile ovaj međunarodni akt bila je i nekadašnja Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija. Njen najviši zakonodavni organ je Konvenciju ratifikovao 1974. godine pod nazivom: *Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine* (Sl. list SFRJ 1974).

¹ „Heritage is our legacy from the past, what we live with today, and what we pass on to future generations. Our cultural and natural heritage are both irreplaceable sources of life and inspiration. Places as unique and diverse as the wilds of East Africa’s Serengeti, the Pyramids of Egypt, the Great Barrier Reef in Australia and the Baroque cathedrals of Latin America make up our world’s heritage.“ (World Heritage).

U vreme kada je pomenuta Konvencija doneta još uvek nije bila prepoznata opasnost od ubrzanog nestajanja nefizičkih aspekata različitih kultura, odnosno društvenih običaja nastalih tokom istorijskog razvoja zajednice. U međuvremenu je uočeno da je u procesu opšte globalizacije ovakve nematerijalne elemente tradicionalne kulture često teže sačuvati nego materijalne, i izgrađena je svest o njihovom značaju i potrebama evidentiranja, izučavanja, očuvanja, prezentovanja i popularizacije. Zato je 2003. godine UNESKO doneo novu konvenciju, formalno nezavisnu od prethodne, ali koja je faktički dopunjuje i dodatno jača univerzalni sistem zaštite. To je: *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage* (UNESCO 2003 en).

U periodu između donošenja dve pomenute konvencije Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija je nestala u ratnom vohoru iz devedesetih godina dvadesetog veka, podelivši se na šest nezavisnih država, među kojima je i Republika Srbija. U turbulentnim okolnostima koje su dovele do raspada zajedničke države, a potom i u lutanju kroz lavirinte tranzicije, politička elita nije poklanjala adekvatnu pažnju problematici kulture i kulturne baštine (*Cultural heritage*),² tako da je u Srbiji nova konvencija ratifikovana tek sedam godina po njenom donošenju, pod nazivom: *Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa* (Sl. glasnik RS 2010). Pre toga je Srbija, kao sukcesor Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, zadržala na snazi mnoga akta doneta u nekadašnjoj federativnoj država, među kojima i *Konvenciju o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine*. Ratifikovanjem nove konvencije objedinjen je korpus srodnih, povezanih UNESKO-vih propisa, međutim uočava se nedoslednost u prevodu osnovnog termina koji označava direktan subjekt njihove pažnje: pojam „heritage“ je pri ratifikaciji starije konvencije preveden kao „baština“, a pri ratifikaciji novije konvencije kao „nasleđe“. Tako je Srbija postala jedna od retkih, ako ne i jedina država na svetu koja za isti pojam iz dve povezane konvencije zvanično upotrebljava različite termine, koji u srpskom jeziku imaju slično značenje, ali ne predstavljaju potpune sinonime.

<p><i>Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage</i> <i>Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne baštine.</i></p>
<p><i>Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage</i> <i>Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa.</i></p>

Mogao bi se steći utisak da je uočena promena / zamena pojmova rezultat prihvatanja argumentovanih naučnih stavova, što u Srbiji i nije baš česta praksa, ali se ne sme zanemariti ni mogućnost da iznošenje naučnih stavova može biti

² Na to ukazuje i činjenica da je u Srbiji je 2015. godine, i ako anahron po mnogim ključnim pitanjima, i dalje na snazi *Zakon o kulturnim dobrima* donet 1994. godine (Službeni glasnik RS 71/1994)

i naknadno opravdanje za već obavljen promenu? Konkretno, u istoj 2010. godini, neposredno pošto je ratifikovana *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*, u časopisu *Etnoantropološki problemi* objavljen je članak uvažene koleginice Ljiljane Gavrilović: *Nomen est omen: baština ili nasleđe – (ne samo) terminološka dilema* (Gavrilović 2010), u kojem ona odbacuje relevantnost upotrebe pojma baština, dajući prednost pojmu nasleđe. Naglašavajući suštinu svojih nastojanja autorka je u apstraktu napisala:

„(...) Analiza bi trebalo da pokaže na koji način se, uvođenjem starog/novog termina kao što je baština, birokratskim delovanjem vraćaju u kulturu patrijarhat i esencijalizam, dva elementa nematerijalnog kulturnog nasleđa koja su deklarativno neželjena i koja se ne preporučuju za čuvanje, jer su u suprotnosti sa međunarodnim pravom.“ (Gavrilović 2010, 41)

Iz navedenog citata se vide dva osnovna stava na kojima autorka zasniva svoje mišljenje:

- Baština je stari, skoro zaboravljeni pojam, koji je ponovo počeo da se koristi birokratskim delovanjem.
- Upotreba pojma baština je u suprotnosti s međunarodnim pravom.

Baština i pre baštine

U vezi s prvim stavom autorka eksplicitno naglašava: „Termin baština se, na srpskom govornom području, u ovom smislu, **prvi put** (podvukao VK) pojavljuje krajem devedesetih godina 20. i u prvim godinama 21. veka“ (Gavrilović 2010, 43–44). Razloge početka ponovne upotrebe starog, „u svakodnevnom govoru napuštenog“ pojma autorka vidi u „novom nacionalnom osvešćivanju“ koje je dovelo do toga da pojam baština, „koji ima obol starog, tradicionalnog, te time i lepog termina počne da se u širokoj javnosti smatra kao potpuno primeren čitavom konceptu očuvanja kulturnog nasleđa, kao očuvanja svega onoga što je prošlo/zaboravljeno, u svakodnevnom životu napušteno, a što se izjednačava sa, pre svega nacionalnim, identitetom“ (Gavrilović 2010, 41–42). Insistirajući da je reč o revitalizaciji ranije nekorišćenog termina autorka zaključuje: „Tako je baština instalirana u medijski i običan govor političkom/birokratskom akcijom, i ostala u njemu zahvaljujući dovoljnoj učestalosti ponavljanja“ (Gavrilović 2010, 44).

Iznoseći svoj stav autorka je prenebrekla jednu bitnu činjenicu koja direktno ukazuje na njegovu neodrživost. Kako je već pomenuto, reč „baština“ je upotrebljena 1974. godine, prilikom ratifikovanja konvencija UNESCOa iz 1972. godine, čime je taj pojam i zakonski utemeljen znatno pre „kraja devedesetih godina 20. i prvih godina 21. veka“, odnosno pre „novog nacionalnog osvešćivanja“, tako da o njegovom prvom pominjaju u tom periodu ne može biti reči.

Međunarodna praksa

Što se tiče stava o kršenju međunarodnog prava upotrebom pojma „baština“, on je baziran na korenu ove reči, na reči „*bašta*“, koja je u izvornom staroslovenskom značenju označavala oca, čime baština predstavlja očevinu, odnosno imovinu nasleđenu po muškoj liniji (Gavrilović 2010, 46). U vezi s tim autorka zaključuje:

„Tako ovaj termin, iako se tokom poslednjih godina naizgled koristi u smislu nasleđa uopšte, zapravo ukazuje na isključivo vrednovanje patrilinarnog nasleđivanja: baština je samo ono što sam/smo nasledila/nasledili od oca/očeva“ (...) Korišćenje termina kulturna baština tako implicira da je kultura nešto što se nasleđuje isključivo patrilinarno, odnosno podrazumeva da u njoj (= kulturi) ne učestvuje sve ono što je eventualno nasleđeno od rođaka sa majčine strane, od tetke iz Amerike, niti od komšija, prijatelja i svih drugih mogućih ostavilaca“ (Gavrilović 2010, 47).

Po svemu sudeći pitanje partijarhalnog obola reči baština za autorku predstavlja glavni problem, veći od navodnih političko – birokratskih imperativa za ponovnu upotrebu zaboravljene reči – problem vezan za danas sve aktuelnija, mada ponekad i pomodno usiljena, pitanja borbe za različita prava među kojima je i pravo na rodnu jednakost. I iz tog razloga autorka prednost daje pojmu „nasleđe“, smatrajući da je on rodno korektnije.

Eventualno bismo mogli da se složimo sa stavom autorke da upotreba pojma baština u svom praporeklu ima prizvuke rodne nekorektnosti, ali to je, uostalom, slučaj i s upotrebom mnogih drugih termina, od reči žirafa, koja u srpskom jeziku nema prihvaćeni muški oblik, do reči muzej, koja izvorno označava hram muza, božanstava ženskog roda,³ ali ne i sa stavom da je to „u suprotnosti s međunarodnim pravom“, a još manje s međunarodnom praksom. Na to ukazuju i bazične analize prevoda pominjanih konvencija na druge jezike, a pre svega na one koji se službeno upotrebljavaju u dokumentima UNESCO-a, što autorka nije učinila, bar ne u meri u kojoj je to neophodno.⁴

Analizirajući međunarodnu praksu autorka se prevashodno oslanja na englesku reč „heritage“, naglašavajući da je engleski jezik „jezik svih UNESCO-vih

³ U stilu duhovite opaske autorke da bi korišćenje termina „kulturna baština“ moglo da implicira da je kultura nešto što se nasleđuje isključivo patrilinarno, mogli bismo da dodamo da se korišćenjem reči muzej sugerise čuvanje i prezentovanje dela nastalih isključivo od ženske ruke.

⁴ Van osnovnog korpusa razrade teme autorka je na samom kraju rada, usputno, naglasila da ima još država koje po ovim pitanjima forsiraju patrijarhalni koncept, naglašavajući u fusnoti da se u Francuskoj koristi termin *patrimoine*, u Španiji *patrimonio*, a u Sloveniji *dediščina* (Gavrilović 2010, 50), ali pri tome nije ukazala da je reč o zvaničnoj upotrebi u legislativnim dokumentima, kako državnim, tako i međunarodnim, kao i na zvaničnu praksu više drugih država koje upotrebljavaju srodne termine.

dokumenata“ (Gavrilović 2010, 43), ali zanemaruje činjenicu da su decenijama unazad, uz engleski, službeni jezici UNESCO-a bili i španski i francuski,⁵ tako da su službeni prevodi naslova pominjane konvencije iz 1972. godine: *Convention concernant la protection du patrimoine mondial culturel et naturel* (UNESCO 1972 fr) odnosno *Convención sobre la protección del patrimonio mundial, cultural y natura* (UNESCO 1972 es), gde je reč „heritage“ prevedena kao „patrimoine“, odnosno „patrimonio“. U skladu s tim, na logou kojim se obeležava svetska baština taj pojam je ispisan na sva tri jezika. I francuska i španska reč imaju isto poreklo, od latinske reči „patrimonium“, koja takođe označava nasleđe od oca (*pater*),⁶ „odnosno imovinu nasleđenu po muškoj liniji“ (Gavrilović 2010, 46), te bi mogla da sadrži sve negativne kontekste polne nekorektnosti suprotne međunarodnom pravu koje autorka pripisuje terminu „baština“.

Logo kojim se obeležava svetska baština simbolizuje čvrstu, neraskidivu povezanost prirodne baštine (spoljni krug) i kulturne baštine (unutrašnji kvadrat).

Ako imamo u vidu da je pomenuta konvencija doneta na tri tada službena jezika UNESCO-a početkom sedamdesetih godina prošloga veka, mogli bismo da se zapitamo da li je prihvatljiva međunarodna praksa iz toga vremena, danas, u 21. veku, postala neprihvatljiva? Odgovor na to pitanje, koji negira navedenu mogućnost, pružaju nam službeni prevodi Konvencije iz 2003. godine čiji je naslov na francuskom jeziku: *Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel* (UNESCO 2003 fr), a na španskom: *Convención para la salvaguardia del patrimonio cultural inmaterial* (UNESCO 2003 es).

Kako vidimo i prilikom donošenju nove Konvencije engleska reč „heritage“ je u prevodima na druge primarno službene jezike UNESCO-a prevedena sa terminima nastalim od latinske reči „patrimonium“, a koja predstavlja osnov za formiranje reči kojima se baština označava i u drugim romanskim jezicima na koje je prevedena konvencija iz 2003. godine, poput italijanskog – „patrimonio“ (UNESCO 2003 it), portugalskog – „património“ (UNESCO 2003 pr), galicijskog – „patrimonio“ (UNESCO 2003 gl), katalonskog – „patrimoni“ (UNESCO 2003 kt) ili rumuskog – „patrimoniului“ (UNESCO 2003 ro). Istovremeno, u mnogim slovenskim jezicima upotrebljava se jedan drugi pojam koji takođe

⁵ A danas još i kineski, ruski i arapski.

⁶ Pored navedenoga, na portugalskom jeziku naziv ove konvencije je: *Convenção para a protecção do património mundial, cultural e natural*: UNESCO 1972 pt. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/archive/convention-pt.pdf>.

ukazuje na patrilinarno nasleđivanje – pojam nastao od reči „ded(a)“, sa značenjem „dedovina“: „dediščina“ na slovenačkom (UNESCO 2003 sl), odnosno „dziedzictwo“, „dēdictvi“ i „dedičstva“ na poljskom (UNESCO 2003 pl), češkom (UNESCO 2003 cz) i slovačkom (UNESCO 2003 sk).

Kada je reč o slovenskim jezicima, mora da se pomene da naziv Konvencije iz 2003. godine na ruskom jeziku, koji je danas jedan od službenih jezika UNESCO-a, glasi: *Международная конвенция об охране нематериального культурного наследия* (UNESCO 2003 ru), ali uz to mora da se naglasi da, s jedne strane, Rusija svakako ne spada u države koje oberučke olako prihvataju nove kodeske vezane za polna prava, slobode i jednakosti, a s druge strane da je isti termin „наследия“ upotrebljena i pri prevodu konvencije iz 1972. godine: *Конвенция об охране всемирного культурного и природного наследия* (UNESCO 1972 ru), kada je u SFRJ već upotrebljen pojam „baština“, a što ukazuje na kontinuitet koga nema u slučaju srpskih prevoda. Takođe je bitno da se naglasi da je Hrvatska, posle raspada SFRJ, već 1993. godine potvrdila ratifikaciju prve konvencije pod nazivom: *Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine*, (UNESCO 1972 hr), a da je 2005, opet koristeći isti pojam, ratifikovala i *Konvenciju za zaštitu nematerijalne kulturne baštine* (UNESCO 2003 hr).

Nasleđivanje neželjenog

Kao što smo videli, bar na osnovu ratifikovanja konvencije iz 1972. godine još 1974, upotreba termina „baština“ nije proizvod dnevopolitičkih težnji sa prelaza 20. u 21. vek, dok upotreba po poreklu srodnog pojma zasnovanog na latinskoj reči „patrimonium“ u mnogim jezicima, među kojima i u dva od tri primarno službena u dokumentima UNESCO-a, ukazuje na prihvaćenu međunarodnu praksu koja negira postojanje kolizije s međunarodnim pravnim normama u Srbiji, a istovremeno predstavlja samo jedan od primera za faktičku nemogućnost dostizanja apsolutne polne korektnosti pri upotrebi jezika.

Na slojevitost razlika između pojmova „baština“ i „nasleđe“, kako etimoloških, tako i istorijskih, teoretskih i praktičnih, veoma lucidno je ukazao Milan Popadić (Popadić 2010 a; Popadić 2010 b), naglašavajući da se ti pojmovi često koriste kao sinonimi, „iako po svojoj etimologiji i značenju oni to nisu u potpunosti“, a istovremeno ukazujući i na čvrstu paralelu termina „baština“ i „patrimonium“ (Popadić 2010 b). Upravo te razlike bi mogle da ukažu i na veću svrsishodnost korišćenja pojma „baština“ umesto pojma „nasleđe“ u kontekstima o kojima je ovde reč.

Ternim „nasleđe“ je danas svakako češće korišćen od termina „baština“, ali u veoma širokom spektru različitih konteksta, što može da ga udalji od nasleđivanja objekata s izrazitim univerzalnim značajem i kulturnim i prirodnim vrednostima, odnosno „svega onoga što je prošlo/zaboravljeno, u svakodnevnom životu napušteno, a što se izjednačava sa, pre svega nacionalnim, identitetom“ (Gavrilović

2010, 41–42). Možemo naslediti puno toga različitoga, kako potrebne i vredne stvari, tako i nepotrebne i bezvredne. Možemo naslediti i proširene vene, neke druge nasledne bolesti, ali i imovinu s kojom ne znamo šta da radimo, poput starog, neispravnog automobila koji faktički predstavlja „nekretninu“. S druge strane reč baština, koja kako primećuje i Ljiljana Gavrilović, mada u negativnom kontekstu, „ima obol starog, tradicionalnog, te time i lepog termina“ (Gavrilović 2010, 41), upravo zbog ređeg korišćenja može da bude primerenija kada je reč o konceptu nasleđivanja / baštinjenja, očuvanja i prenošenja univerzalnih kulturnih i prirodnih vrednosti. Ona, uz punu paralelu s latinskim pojmom „patrimonium“ i srodnim izvedenim rečima u romanskim jezicima, više odgovara upotrebi engleskog pojma „heritage“, koji, za razliku od pojma „inheritance“, pored imovine koja se nasleđuje, predstavlja i jedan od sinonima kojim se definiše i tradicija, a ponekad podrazumeva i „nešto nematerijalno kao što su običaji koji se prenose od jedne generacije drugoj“ (Gavrilović 2010, 45).

Istovremeno, ako bismo pokušali da definišemo srpski izraz za nauku koja se bavi baštinom / nasleđem: heritologija (Šola 2003, 256), odnosno „Heritage science“ (House of Lords 2006), svakako je prikladnije koristiti oblik „nauka o baštini“ nego oblik „nauka o nasleđu“, koji bi se više doživljavao s aspekta prava.⁷ Isto tako, ako bi smo želeli da pronađemo zajednički imenilac za delatnost, kao i za institucije koje se bave zaštitom baštine / nasleđa primerenije je upotrebiti pojmove „baštinska delatnost“ i „baštinske institucije“, nego pojmove „nasledna delatnost“ i „nasledne institucije“. A što se tiče brige za rodnu ravnopravnost, u svakodnevnoj upotrebi jezika, kako kolokvijalnoj, tako i zakonodavnoj i naučnoj, praktično je nemoguće dostići ideale apsolutne korektnosti, tako da, bar u ovakvim slučajevima, nema svrhe insistirati na tome.

Izvori

- House of Lords. 2006. *Science and Heritage – Report with Evidence*, London, House of Lords. Dostupno na: www.parliament.uk/business/committees/committees-a-z/lords-select/science-and-technology-committee/inquiries/parliament-2010/science-and-heritage
- Sl. glasnik 1994. *Zakon o kulturnim dobrima*. Službeni glasnik RS 71/1994.
- Sl. glasnik RS 2010. *Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog nasleđa*, Službeni glasnik RS, Međunarodni ugovori, br. 1/2010
- Sl. list SFRJ 1974. *Konvencija o zaštiti svetske kulturne i prirodne i baštine*, Službeni list SFRJ, Međunarodni ugovori, br. 56/74
- UNESCO 1972 en. *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/archive/convention-en.pdf>.

⁷ Ljiljana Gavrilović se dotiče i ove teme, ali ukazujući na neodživost eventualnog prevođenja pojma heritologija kao baštinologija (Gavrilović 2010, 44), zanemaruje postojanje pojma *Heritage science* i mogućnost njegovog prevođenja na srpski jezik.

- UNESCO 1972 es. *Convención sobre la protección del patrimonio mundial, cultural y natura*. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/archive/convention-es.pdf>.
- UNESCO 1972 fr. *Convention concernant la protection du patrimoine mondial culturel et naturel*. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/archive/convention-fr.pdf>.
- UNESCO 1972 hr. *Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine*. Dostupno na: www.nn.hr/clanci/medjunarodni/1993/027.htm
- UNESCO 1972 pt. *Convenção para a protecção do património mundial, cultural e natural*. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/archive/convention-pt.pdf>.
- UNESCO 1972 ru. *Конвенция об охране всемирного культурного и природного наследия*. Dostupno na: <http://whc.unesco.org/archive/convention-ru.pdf>.
- UNESCO 2003 cz. *Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-CS-PDF.pdf.
- UNESCO 2003 en. *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/en/convention i <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540e.pdf>.
- UNESCO 2003 es. *Convención para la salvaguardia del patrimonio cultural inmaterial*. Dostupno na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540s.pdf>.
- UNESCO 2003 fr. *Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel*. Dostupno na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001325/132540f.pdf>.
- UNESCO 2003 gl. *Convención para a salvagarda do patrimonio cultural inmaterial*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-GL-PDF.pdf.
- UNESCO 2003 hr. *Konvenciju za zaštitu nematerijalne kulturne baštine*. Dostupno na: <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/327387.html>.
- UNESCO 2003 it. *Convenzione per la salvaguardia del patrimonio culturale inmaterial*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-IT-PDF.pdf.
- UNESCO 2003 kt. *Convenció per a la salvaguarda del patrimoni cultural immaterial*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-CA-PDF.pdf.
- UNESCO 2003 pl. *Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego*. Dostupno na: <http://isap.sejm.gov.pl/Download.jsessionid=7450E1089071870C3B9E5BD3BAA99EC3?id=WDU20111721018&type=2>.
- UNESCO 2003 pr. *Convenção para a salvaguarda do património cultural imaterial*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-PT-Brazil-PDF.pdf.
- UNESCO 2003 ru. *Международная конвенция об охране нематериального культурного наследия*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/?pg=00102#russian-authoritative-text.
- UNESCO 2003 sk. *Slovački: Dohovor o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva*. Dostupno na: www.unesco.org/culture/ich/doc/src/00009-SK-PDF.pdf.
- UNESCO 2003 sl. *Konvenciji o varovanju nesnovne kulturne dediščine*. Dostupno na: www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlmpid=20082.
- World Heritage: <http://whc.unesco.org/en/about/>

Literatura

- Gavrilović, Ljiljana. 2010. Nomen est omen: baština ili nasleđe – (ne samo) terminološka dilema, u *Etnoantropološki problemi*, n.s. 5 (2). Beograd: Odeljenje za etnologiju i antropologiju, Filozofski fakultet: 41 – 53.

- Popadić, Milan. 2010 a. Kulturno nasleđe – ogled iz filozofije baštine. Etnološko-antropološke sveske, 15, n.s. 4/2010, Beograd: Etnološko – antropološko društvo Srbije: 11–22.
- Popadić, Milan. 2010 b. Patrimonium Sancti Petrii“, Sintezis – časopis za humanističke nauke i društvenu stvarnost 2, Beograd: Centar za humanističke nauke Sintezis: 105–120.
- Šola, Tomislav. 2003. *Eseji o muzejima i njihovoj teoriji. Prema kibernetikom muzeju*. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM.

Vladimir Krivošejev
National Museum Valjevo, Serbia

To inherit heritage or to inherit inheritance?

The Republic of Serbia is one of the few, if not the only country in the world that, at ratification and translation of the term „baština“ – *heritage* which appears in two significant and related international conventions of UNESCO, used different terms: „baština“ – „heritage“, with regard to the *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*, and „nasledje“ – *inheritance* in the *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage*. One of the reasons for the subsequent rejection of the term *heritage* could lay in the opinion that it was the case of (end of 20th and beginning of the 21st century) political bureaucratic introduction of an old, forgotten word, which also contains the notion of gender incorrectness based on pointing out the inheritance through the male line, which could be in conflict with international law. The views expressed in this paper suggest the unsustainability of these claims, as well as greater suitability of the term „baština“ – *heritage*. Namely, the ratification of the *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* was done as early as in 1974, and since then the term „baština“ – *heritage* was used, its new introduction into use on the basis of recent daily political aspirations cannot be the case. At the same time inheritance through the male line is encountered with the use of the Latin word „patrimonium“, which is the basis for the terms used in the official translation of the UNESCO-listed conventions in French and Spanish: „patrimoine“ and „patrimonio“ (and other Roman languages) so that the use of the term „baština“ – *heritage* cannot be a violation of international legal norms. Finally, bearing in mind the fact that, in general, use of languages is impossible to achieve complete gender purism, it is necessary to emphasize that in contrast to the term „nasledje“ – *inheritance*, the term „baština“ – *heritage* is more suitable for use in Serbian language when it comes to the concept of inheritance, preservation

and transmission of universal values promoted by the UNESCO Convention, as well as for translating the notion of *heritage science*.

Key words: heritage, patrimonium, patrimoine, patrimonio, baština, nasleđe, dediščina, UNESCO, heritologija, heritage science

Hériter le patrimoine ou patrimonialiser l'héritage?

La République de Serbie est un des rares, sinon le seul état au monde à avoir utilisé lors de la ratification de deux conventions internationales importantes de l'UNESCO, mutuellement reliées, deux termes différents pour traduire le mot *heritage*: „patrimoine“, lorsqu'il s'agit de la *Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage* iz 1972 (*Convention concernant la protection du patrimoine mondial, culturel et naturel*), puis „héritage“ dans la *Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage* de 2003 (*Convention pour la sauvegarde du patrimoine culturel immatériel*). L'on pourrait chercher les raisons du rejet ultérieur de la notion de „patrimoine“ dans des convictions qu'il s'agirait d'une introduction politico-bureaucratique d'un mot ancien, presque oublié, qui en plus conserve un côté génériquement incorrect, ce qui révèle une collision avec le droit international. L'analyse devrait rendre compte de la précarité de ces positions, ainsi que d'une plus grande pertinence de la notion de „patrimoine“.

Mots clés: heritage, patrimonium, patrimoine, patrimonio, baština, nasleđe, dediščina, UNESCO, patrimonologie, sciences du patrimoine

Primljeno / Received: 3. 06. 2015.

Prihvaćeno / Accepted: 8.07. 2015.